

Pacó Pascual Esplugues

Col·laboracions **festeres**

Maica

*Quan surts per fer el viatge cap a Ítaca,
has de pregar que el camí siga llarg,
ple d'aventures, ple de coneixences.*

...

*Has d'arribar-hi, és el teu destí,
però no forces gens la travessia.
És preferible que dure molts anys,
que sigues vell quan fondegues l'illa,
ric de tot el que hauràs guanyat fent el camí*

K. Kavafis

Mª Carmen Tortosa Belda, “Maica” per a la colla de suaves, va pertànyer a la Filà Terç de Suavos des de xicoteta. Com moltes de nosaltres, ella també anava al maset de la mà de son pare Juanito “el cantante” i allí, per mitjà de la festa, any rere any, anàvem trobant-se i començant la quadrilla que hem arribat a ser. Maica també va participar en el suport a les primeres suaves en la lluita per poder eixir desfilant el dia de l'Entrà, així com per a poder eixir en el Pi-quete darrere de Sant Blai.

Recordar a Maica, per una banda, ens fa sentir tristor i ràbia; era tant jove i amb tanta vida per davant... però, per altra banda, ens venen a la memòria tots els anys amb tants i tants moments de rialles, complicitats, alegria, viatges i *fuertes* que hem gaudit juntes amb ella.

A ella, que era alegria pura, sinceritat noble, amabilitat i que feia que la vida fora més fàcil i agradable, no li agradaria gens ni mica un acomiadament trist, més aviat gaudiria de recordar aquells fets viscuts i memorables. Com aquell any, quan se'ns va ocórrer fer un autobús i gaudir de la desfilada de la retreta del dia de Moros i Cristians, pujant i baixant del bus interactuant amb el públic. Maica portava un nino al braç i es queixava al públic de com de poc li menjava i de molt que li plorava. O quan un altre any vam eixir amb “la gusana” on Maica va gaudir preparant la disfressa i, més tard, passejant-la pel carrer. Al llarg de tots aquests anys d'amistat, podem recordar un muntó de disfresses variades amanides de rialles i complicitat preparant-les totes amb moltíssima il·lusió.

Passades les festes, tocava fer eixides de germanor per no perdre el contacte entre nosaltres. Viatges a València en falles, a Madrid a veure un espectacle, a Cartagena a les festes de *Cartagineses y Romanos*, on Teresa “la Trenca” ens preparava l'allotjament i el programa d'activitats. Com gaudia Maica ballant als diversos campaments de les festes de Cartagena!

A l'estiu tocava fer les *fuertes* a les casetes, en la de Pepa "la Serrana" intentàvem aprendre a jugar al golf. De matí bany, sol i cervesetes, després del dinar i la tertúlia, tocava pegar-li a la piloteta. Quantes rialles cada vegada que no li pegàvem, encara que eixe no era el cas de Maica, ja que ella i la seua cosina Mari "la Cele", li solien pegar molt bé. Acabant l'estiu, ens convocava Júlia a la seua caseta, on allí també gaudíem del bany, el solet, la cerveseta, el dinar, la tertúlia... En arribar Tots Sants, tret que marca l'inici de la preparació de les festes, anàvem al mas de la Sénia, on Rosi tenia preparat el foc per a la torrà de xulles, botifarres i llonganisses i així, començàvem a preparar els menús per a les festes, on la Trenca feia la llista i repartia la feina. Durant les festes, Mª José "la Calabuja" ens obria sa casa com a llar festera. També la Mitja Llegua ha sigut testimoni de l'amistat que ens uneix, allí Mila ens feia una fideuà que ens xuclàvem els dits i després de dinar fèiem una passejadeta fins a Sant Antoni.

Quan s'apropaven les festes, anàvem a sopar al maset i després a les Coves a ballar. A Maica li encantava ballar i cantar les cançons, parlar amb la gent, riure, els *xupitos* per a brindar... La nit passava volant i la tornada a casa era sense pressa, compartint somnis i històries, i encara hui, tenim present totes i cada una d'eixes rialles que esclataven com carcases sense motiu.

Quan la malaltia va fer acte de presència ens va deixar gelades. La seua actitud sempre positiva, l'ajuda dels metges i les persones del seu voltant li van permetre eixir airosa de les primeres envestides. Semblava recuperada quan li vam organitzar una festa sorpresa amb pancarta de retrobament i samarres-

tes amb el lema «Amigues Sempre». Estàvem totes exultants de tornar a tindre-la entre nosaltres, com sempre parlant totes al mateix temps, amb molta alegria i algun que altre atreviment i ella estava feliç i emocionada.

Però el càncer no li va donar treva, a poc a poc, va anar minvant la seua salut, però valenta i resiliència com era Maica i mostrant una determinació increïble, va presentar batalla sense rendir-se.

El dia de Moros i Cristians de l'any 2023 ens va convidar a berenar a sa casa, ja que volia comunicar-nos que havia decidit donar-se de baixa en la Filà del Terç de Suavos. La salut no l'acompanyava, però quedava ben clar que mai deixaria la seua colla d'amigues suaves. S'estava acomiadant de nosaltres, bé sabia ella que les forces li anaven fallant.

Un any després, ens va arribar la notícia del seu empitjorament i poques hores més tard Maica ens deixava; el maleït càncer li havia guanyat la batalla. Havia de ser en festes? Quan l'alegria brota de cada carrer, de la música, del soroll de les persones al maset, en cada casa, en cada racó... Havia de ser en festes?

Volem finalitzar aquest recordatori de la nostra amiga igual que l'hem començat, amb el poema de Konstantino Kavafis, al·legoria de la vida, en la qual el camí és difícil, ple d'aventures i entrebancs, però així és la vida i el port on s'arribarà finalment, és la mort.

Allà on et trobes, Maica, eres la llum que més brilla, ja saps que sempre estarem juntes amb tu.

Suaves amigues, sempre

Fer de Cabo

Després d'alguns mesos de treball, de moltes preguntes als cabos del poble, de tantejar una gran quantitat d'instantànies relacionades amb l'art de fer de caporal, l'esperat llibre fester *Fer de cabo* es presentà en societat el 16/03/2024 en el maset de la filà Terç de Suavos, amb una gran afluència de públic assistent a l'acte i amenitzat per l'atractiu poderós i encisador del so de les guitarres flamenques de José Sánchez Torres (pare) i Jorge Sánchez Abad (fill).

Estava pensada i muntada perquè fora una presentació original digna d'un gran llibre; Blai Llinares Castelló i Juanjo Sanchis Sala van començar l'acte amb unes exquisides paraules que li donaven molt de sentit a tota la faena feta i al llibre que es presentava. Paco Blasco en feu la presentació en dues parts: en la primera va explicar una miqueta què havien fet, com i per què; i en la segona es van emocionar tots, el públic i ell mateix, a través d'un diàleg fictici amb el difunt cabo de la filà dels Marrocs i artesà de les espases, Eduardo Gisbert Doménech "el tio Oliveta". En acabant de commoure's tots, com ho requeria el protocol, la Junta de Festes va finalitzar l'acte amb un copiós vi d'honor en el local de baix del maset dels Suavos per a tots els assistents.

Amb un llibre així de curiós, amb tanta informació, embastat i cosit amb tant d'amor i respecte, ja serà més difícil oblidar els cabos que no estan entre nosaltres, així com tot el treball del tio Eduardo. Fent possible, que des del més enllà els arriben moixaines, mostres d'afecte i besades d'agraïment a Leandro Santonja, María Vañó, Blai Llinares, Juanjo Sanchis i Paco Blasco.

El balconet

Mirar la diana des del balconet,
eixe balconet amb manteta a quadrets
típica de Bocairent,
en la matinada freda del mes de febrer.

A poc a poc, comença
el veïnat a baixar
per a veure la diana
del patró de la localitat.

És costum per a la gent del voltant
veure la diana des del balconet des de fa molts
anys;
uns ja no hi són,
però els recordem en este dia
tan especial.

I gaudim i aplaudim
a totes les filaes desfilant
en este dia de Sant Blai.

Mati Ferre

Presentació del llibre *Passejant per Bocairent*

El passat 17 d'agost, a Casa Rosa, es va presentar el llibre *Passejant per Bocairent* de Mati Ferre Blanes, una obra que brinda una visió personal i poètica del poble de Bocairent. L'autora va estar acompanyada per l'alcalde Xavi Molina, qui va posar en relleu la capacitat del llibre per reflectir els paisatges, les tradicions i les històries d'aquesta localitat.

Amb una combinació de poemes i relats breus, aquesta obra convida el lector a endinsar-se en el Bocairent més genuí, connectant amb les experiències i records dels seus habitants. Sense pretensions grandiloqüents, *Passejant per Bocairent* és una proposta per descobrir o redescobrir aquest racó valencià a través de la sensibilitat de l'autora.

Exposició “Sombras de la gripe española: homenaje a un artista del pasado” de Blas Ferre Beneyto

Del 23 al 27 d'agost passat va tindre lloc a la Sala Damià Mollà de l'Ajuntament de Bocairent l'exposició “*Sombras de la gripe española: Homenaje a un artista del pasado*” de Blas Ferre Beneyto.

Blas Ferre va nàixer el 12 d'agost de 1900 a Bocairent. Des de xicotet, va mostrar inclinació per la pintura i l'escultura, per la qual cosa va rebre classes de José Vicente Vañó (*Carasqueta*). En 1914, va ingressar a la Reial Acadèmia de Sant Carles de València, on va destacar ràpidament.

Malauradament, la seua prometedora carrera artística es va veure truncada per la grip espanyola, que li va ocasionar la mort en 1918. Malgrat la seua curta edat, va deixar mostres del seu gran talent.

L'exposició va reunir algunes de les obres que no va poder exhibir en vida, com un merescut homenatge a este artista valencià, del qual Segrelles i els seus professors pensaven que hauria aconseguit una gran trajectòria si no haguera mort tan jove.

Toni Vañó “Corachán”

Antonio, Toni, Corachán: aquests eren alguns dels noms pels quals et coneixíem, encara que a nivell familiar en tenies d'altres. Tanmateix, hui volem parlar d'amics i coneeguts, amb qui no tenies cap problema per relacionar-te. El teu caràcter sempre amigable i amable, va fer que tingueres l'habilitat per unir a aquells que es relacionaven amb tu i que t'estimaven, sempre fent que les persones que estaven al teu voltant se sentiren ben vingudes i creant un ambient de camaraderia allí on anaves.

Podríem destacar moltes qualitats, com la teua integritat, generositat i educació amb totes les persones del teu voltant, però sobretot, Toni, destacaves per ser amic dels teus amics. A més a més, com a fester el teu compromís va ser sempre exemplar, participant activament en tots els actes i col·laborant sempre que la teua filà així t'ho requeria.

Des de xicotet, Toni, vas començar el teu camí fester amb la Filà Terç de Suavos de la mà del teu pare Leopoldo Vañó i, encara que vas decidir no continuar en aquesta filà, sempre vas guardar en el teu cor un raconet per a ella i les teues arrels.

Els estudis, com a molts altres, et van allunyar de la festa durant un temps. Tanmateix, una vegada acabada aquesta etapa acadèmica, vas reprendre la vida festera, aquesta vegada de la mà del teu amic Pedro Alcázar, qui et va introduir en la Filà de Moros Marins i de la que has sigut membre actiu durant quaranta anys. El teu amic Pedro recorda que quan éreu menuts anàveu junts a tots els llocs i sempre que els actes així ho permeteren; un suave i un marino. Amb els anys, vas prendre la decisió d'apuntar-te a marino i vas crear una esquadra on hi havia mari-

nos de totes les edats, però sempre heu estat molt ben compenetrats entre tots els membres. Pedro també et recorda com a un líder positiu, amb bones idees que aportar i recuperant tradicions perdudes de la vostra filà. Pedro s'emociona també en recordar les llàgrimes d'alegria i orgull que et queien en la carrossa sent capità, gaudint del moment i fent gaudir tota la teua quadrilla d'amics. Dues anècdotes que recorda Pedro amb molta estima és quan acabàveu qualsevol acte o sopar en el maset i, per a tornar a casa, havíeu de pujar eixa “costereta” dels marinos cap a les fàbriques i féieu broma sobre quan canviàrieu el maset de lloc. També les rialles que teníeu quan vos posàveu la “tonya” i

comentàveu com de guapos estàveu, com per a fer-se una foto. El teu bon amic Pedro et recorda com una persona de valor inigualable, una persona que si no haguera existit, t'hagueren hagut d'inventar.

Com déiem abans, vas ser fester de participar en tots els actes sempre que la teua vida laboral i familiar així t'ho permetera. De fet, quan el sorteig de capità per a l'any 1994 et va tocar en sort, només et vas parar un moment a mirar la teua dona Amalia,

companya de vida i de festa i a qui vas integrar en la filà, per saber la seua opinió. Amalia, sense pensar-ho dues vegades, et va dir: “No renunciessis, és la teua il·lusió, festa avant”. Així éreu vosaltres dos, Toni i Amalia, un equip en sintonia.

La teua capitania va integrar a tot un grup de dones marines que van estar assajant un ballet per al teu boato i, com no podia ser d'altra manera, la filà va tornar a homenatjar la teua capitania en la retreta, on un grapat de moros marins es van posar els trages de les ballarines per fer un símil del boato del dia de l'Entrada.

Dins de la teua participació en la vida festera, no podem oblidar-nos de quan arribaven les desfilades i feies de caporal amb màxima elegància i una solta envejable, així com la teua afició i passió pels cavalls, que et van portar a fer de caporal batedor ja no sols en la teua filà, sinó en altres filaes, perquè Toni, tots sabem que no sabies dir que no a res.

La teua generositat et va portar a destinar gran part del teu temps d'oci al servei dels altres, per la qual cosa, vas ser diverses vegades membre de la Junta de la Filà de Moros Marins i de la Junta de Festes, fins i tot en els anys que no vas pertànyer a cap junta, sempre vas estar disposat a donar un cop de mà a qui ho necessités.

Toni, vas saber transmetre tan bé la passió festera als teus, que has deixat una petjada ben forta en els qui et van envoltar. El dia de la Publicació emocionat a més no poder, vas veure com la teua filla Ana participava per primera vegada en aquest acte tan significatiu per als festers de Bocairent.

Com a home sensible i afectuós que eres, t'hem vist emocionar-te moltes vegades, com quan vas ser capità de la teua filà, quan vas celebrar el 25 anys de nocces al costat d'Amalia, el dia que vas acompanyar a la seua filla Esther al seu casament i, sobretot, quan va nàixer Carles, el teu estimat net.

Malgrat tot, la vida moltes vegades no és justa i ens vas deixar sobtadament un trist 11 d'abril. Te'n vas

anar discretament, com tu eres, deixant-nos un buit al cor que difícilment podrem tornar a omplir, però amb l'alegria d'haver pogut gaudir de la teua companyia durant tots aquests anys.

Antonio, Toni, Corachan, no importa el nom amb què et cridaren. El que sempre recordarem serà la teua predisposició a ajudar a tots, la teua diligència en tot el que feies i, per damunt de tot, l'estima que professaves a tots els teus amics i la teua família. Sempre estaràs present al nostre record i et portarem ben a prop del nostre cor.

M.T. & J.M.

Los Zuavos del Papa en 1912: una mirada histórica a una fotografía desconocida

La historia de la *Filà* Tercio de Zuavos (originariamente denominada Zuavos del Papa) está llena de tradiciones y simbolismos que han sido transmitidos de generación en generación. La fotografía que se analiza en este artículo es una de esas joyas históricas que, aunque desconocida hasta ahora, ofrece una ventana invaluable al pasado, gracias a la tarea infatigable de investigación de Zuavos del Mundo. Esta imagen, publicada en *La Voz de la Tradición* el viernes 1 de marzo de 1912, probablemente fue capturada durante la Entrada del viernes 2 de febrero de ese mismo año. En ella, se pueden observar diversos detalles que merecen una atención especial, ya que enriquecen nuestra comprensión sobre los elementos distintivos del Tercio de Zuavos de principios del siglo XX.

Contexto histórico de los Zuavos del Papa

Los Zuavos del Papa, más conocidos como los Zuavos Pontificios, un cuerpo militar formado para la defensa de los Estados Pontificios el 1 de enero de 1861 (y no la Guardia Suiza Pontificia en la que se suele confundir), dejaron una profunda huella en la tradición militar y religiosa. Tras la unificación de Ita-

lia y la caída de los Estados Pontificios tras la Toma de Roma del 20 de septiembre de 1870, la figura del Zuavo se mantuvo viva en las conmemoraciones y festividades, especialmente en el marco de las celebraciones de Moros y Cristianos en varias localidades de España. En este contexto, la *Filà* Tercio de Zuavos de Bocairent emerge como una de las representaciones más emblemáticas, manteniendo vivos los vestigios de una historia cargada de fervor religioso a su patrón San Blas.

La fotografía de 1912: un testimonio visual

La fotografía de 1912, objeto de este análisis, es una rara instantánea que captura con gran detalle a los miembros del Tercio de Zuavos en un momento clave de su historia. Al observar la imagen, es inevitable centrarse en la figura del capitán de ese año, Francisco de Paula Cabanes Cabanes, quien se erige como una personalidad destacada dentro de la *filà*. Su indumentaria, cuidadosamente detallada, así como otros elementos presentes en la escena, ofrecen una rica fuente de información sobre las costumbres y tradiciones de la época.

Francisco de Paula Cabanes Cabanes: capitán de 1912

En la parte derecha de la imagen, se puede apreciar a Francisco de Paula Cabanes Cabanes, quien ostenta la banda de capitán, un distintivo fundamental que se complementa con la boina roja y la borla dorada. Las estrellas de capitán, visibles en la bocamanga de su uniforme, son otro elemento que subraya su rango. Además, el sable, portado en el centro de la faja con el cinturón porta sables, es un accesorio que aún hoy se mantiene en la indumentaria del capitán del Tercio de Zuavos. La importancia de Francisco de Paula dentro de la *filà* es incuestionable, siendo el único miembro en los 158 años de historia que ha ostentado el cargo de capitán en cuatro ocasiones diferentes: 1912, 1916, 1923 y 1933. Detrás de él, se distingue al alferez, quien asumiría el papel de capitán en 1913, Francisco Castro Romero. A su izquierda podemos reconocer a Julián Castelló Silvestre, cronista y autor de la conocida *Reseña histórica de la filada de Zuavos de Bocairent desde 1901 a 1922*.

Las Picas Infantiles: un elemento poco documentado

Otro aspecto fascinante de la fotografía es la presencia de las picas infantiles, un elemento que ha sido escasamente retratado y documentado. En la imagen, se observan a los niños portando estas picas, las cuales consisten en un mástil adornado con cintas en espiral de color rojo y blanco, rematado en la parte superior con un banderín que lleva los mismos colores que los banderines actuales. Estas picas, al igual que la banderola que adornaba la boca del arcabuz de los adultos, han experimentado una evolución significativa a lo largo del tiempo. En el último tercio del siglo XX, las picas eran de color rojo, con una banderola más pequeña y un cambio en la disposición de los colores: rojo, blanco y rojo. En la actualidad, la pica es de color madera, con el banderín en los colores correctos, y ha sido adoptada también por las mujeres, quienes utilizan una versión octogonal con un remate de madera en forma de punta.

El delantal o “planeta”: un símbolo de tradición

El delantal, también conocido como “planeta”, es otro elemento distintivo que se observa en la fotografía. Este delantal de piel blanca presenta una cruz patada roja, ribeteada con cinta roja, con dos círculos en la parte superior y dos semicírculos que simulan bolsillos. La principal diferencia con los delantales actuales radica en la anchura de los brazos de la cruz, que en 1912 eran más anchos. Esta cruz, que guarda cierta similitud con la cruz templaria, ha generado cierta especulación sobre los motivos de su incorporación exclusiva en los delantales. Sin embargo, su origen preciso sigue siendo un misterio.

Este delantal es utilizado actualmente por la escuadra oficial de hombres durante el día de la entrada y en la diana de Moros y Cristianos, tanto por hombres

como por mujeres, aunque no de manera mixta. Esta escuadra tiene la responsabilidad de abrir el pasacalle de la diana y servir como guardia durante la celebración eucarística. El delantal, en su origen, proviene de los gastadores, quienes eran encargados de abrir paso a la compañía. Equipados con herramientas como palas, hachas y serruchos, estos hombres allanaban el camino para que el resto de la compañía pudiera avanzar sin problemas, una tarea similar a la de los zapadores modernos. El mandil, en particular, servía para proteger el uniforme del barro, la tierra y el polvo, y con el tiempo se convirtió en un símbolo de esta función.

Curiosamente, la cruz que aparece en los delantales de los niños es completamente diferente, asemejándose más a la cruz occitana, también conocida como cruz de Languedoc, cruz de Forcalquier o cruz de Tolosa. Este tipo de delantal cayó en desuso hasta que, en la década de 2010, fue recuperado para la escuadra infantil masculina, que marcha detrás de la música de la escuadra oficial de hombres. En esta nueva versión, la prenda no está hecha de piel, sino de tejido de algodón estampado con los mismos detalles que el delantal de adulto.

El pañuelo blanco: un elemento perdido

El pañuelo blanco, que alguna vez formó parte integral del traje de Zuavo, ha desaparecido por completo, aunque sigue siendo utilizado en otras “*filas*”, como los Moros Vells, Marrocs y Mosqueters. Una de las teorías sugiere que la desaparición del pañuelo podría estar relacionada con el cambio en la vestimenta. Anteriormente, los Zuavos no utilizaban jerséis de cuello alto, sino camisas, y el pañuelo blanco ayudaba a uniformar mejor el conjunto, cubriendo el cuello de la camisa.

Conclusión

La fotografía de 1912 es más que una simple imagen; es un valioso documento histórico que nos permite comprender mejor la evolución de las tradiciones y símbolos asociados con la *Filà* Tercio de Zuavos. A través de la figura de Francisco de Paula Cabanes Cabanes, las picas infantiles, el delantal o “planeta” y el pañuelo blanco, esta instantánea nos ofrece una rica visión de un pasado que, aunque distante, sigue vivo en las tradiciones actuales.

El análisis de esta fotografía no solo enriquece nuestro conocimiento sobre los Zuavos, sino que también subraya la importancia de la preservación y el estudio continuo de documentos históricos. Cada detalle, desde la vestimenta hasta los accesorios, cuenta una historia que, al ser desentrañada, nos conecta con el legado cultural y religioso de una época que sigue resonando en las celebraciones y costumbres de hoy en día.

Ignazio Silvestre Borrego
Divulgador histórico Zuavos del Mundo

Luis Silvestre Belda, el gran llegat d'un home discret a les festes de Bocairent

Aquells que coneixíem a Luis podríem estar d'acord que la paraula 'discret' podria ser ben bé una descripció del seu caràcter personal, però també artístic. Fill del pintor local Blas Silvestre, Luis va ser l'únic en continuar aquest vessant artístic de forma completa. Encara que va començar a cursar estudis de disseny a l'Escola Industrial d'Alcoi, es considerava un modest autodidacte. Tenint com a referent i mestre a son pare, sota una perspectiva d'admiració i respecte, a poc a poc Luis va anar trobant el seu estil propi, que unit a la seua vida festera, li ha permès deixar, potser sense ser-ne totalment conscient, una empremta en la història de Bocairent i les seues festes.

Els seus inicis de col·laboració amb les festes de Moros i Cristians van ser amb el disseny i la decoració de carrosses artístiques per a l'Entrada. La vinculació artística era plena amb la seua filà, el Terç de Suavos. Va col·laborar amb la decoració del maset, i va ser l'encarregat del disseny dels pergamins que s'entregaren amb la celebració dels 50 i els 75 anys de fester. En 2011 va treballar també amb la junta de la Filà Terç de Suavos amb la creació i la documentació del *Manual d'imatge corporativa suava*, que incloïa l'escut, banderins, arcabussos, davantals i mantes.

Ha sigut autor de portades del llibre-programa de festes, i de cartells anunciadors, no sols per a Bocairent, sinó per a diferents poblacions veïnes. Aquesta part potser era de la que més orgullós estava, ja que, sent sols un artista per afició, veure les seues obres representant les festes d'un poble era una gran satisfacció personal.

En diverses ocasions va ajudar a dissenyar capitànies, sempre per encàrrec d'amics, que coneixent el seu ben fer i criteri fester, li encomanaven l'ajuda necessària perquè la desfilada del dia de l'Entrada fora un èxit. La seua visió i el gust per als detalls feien del seu treball un reflex de l'esperit festiu de Bocairent. On també es veia la seua qualitat artística era en el disseny de brodats per als trages de festa: Contra-bandistes, Marrocs i, fins i tot, Moros marins han pogut lluir brodats dibuixats per ell.

Però sense dubte, el fet més característic de Luis han sigut les bandes de capitans i alferes. No hem pogut

enumerar amb certesa totes les bandes que va dissenyar des de principis dels anys 80 fins, pràcticament, al final de la seua vida, però el nombre de ben segur, ha sigut molt elevat. Luis sempre recordava la dificultat que va trobar en les primeres bandes que va dibuixar. Amb la mort sobtada de son pare, va haver de fer-se càrrec de dissenyar i dibuixar unes bandes que li havien encomanat, i que no va poder acabar. A poc a poc va evolucionar i va millorar la tècnica, fins a definir un estil molt propi i característic.

La banda de càrrec de les filaes de Bocairent és un fet molt típic i particular de les nostres festes. És un element senzill, però alhora, complement essencial del trage especial o corporatiu de la filà. I Luis sempre aconseguia complir les expectatives de qui l'havia de lluir, afegint la seua empremta personal en cada disseny, que acompanyava amb trets característics de la filà a la qual representava. El resultat, vertaderes obres d'art on l'equilibri entre la creativitat i la tradició ajudava a ressaltar la figura d'alferes i capitans any darrere any.

Luis Silvestre ja forma part dels grans talents que ha tingut Bocairent. Persones, en la gran majoria, no professionals, que han deixat una empremta en les festes del nostre poble. El llegat de Luis Silvestre es troba en cada obra que va crear, i també en la memòria col·lectiva bocairentina. La seua obra i el seu estil, encara presents en cada banda i ornament que va dissenyar, són recordats amb estima. La seua creativitat i passió formen ja part del patrimoni cultural de Bocairent.

S.B.C

La Cordà de Bocairent a València

En el mes de març de 1971, una representació de totes les filaes del poble, per mitjà de l'Ajuntament o la Junta Central Fallera, vam ser invitats a representar la cordà de Bocairent a la plaça de l'Ajuntament de València.

Així que el dia 14 de març d'eixe any, al voltant de les 16 h de la vesprada, vam eixir des del pont de Sant Blai en l'autobús del "cotxero" direcció a València un bon grup de bocairentins, carregats amb un muntó de roba vella, caretes de tallar la mel, guants... O siga, tot el que és dispensable per a eixir en la cordà. Ah! Hi havia alguns que inclús portaven trages d'amiant. Un luxe.

Cantant el "carrascal" i cançonetes de les filaes, arribem a València al voltant de les 19 h i directament ens dirigim a l'Ajuntament per a descarregar tots els artefactes que portàvem, que n'eren un muntó.

A partir d'eixe moment i aprofitant l'estada a València, abillats amb la manta del poble, ens en vam anar en grups a fer una volta per la ciutat. Uns al cine, altres a veure aparadors i uns quants a passejar (per cert, la gent quan passava pel nostre costat es quedava bastant estranyada en veure'ns amb la manta).

Quan va arribar l'hora de sopar, ens dirigim tots cap al carrer "Pelayo", on per mitjà de l'Ajuntament teníem reservat un bar per a fer un bon mosset. Una vegada vam acabar de sopar, ens en vam anar cap a l'Ajuntament per a canviar-nos de roba i estar preparats per a la cordà. Ens vam ajudar els uns als altres a vestir-nos perquè estiguera tot perfecte i no tindre cap contratemps.

Mentrestant, en el carrer s'estava celebrant la cavalcada del ninot –que per si algú no sap de què va, els diré que és una crítica que fan les comissions falleres de tot allò que s'ha succeït durant l'any en el món-. Per cert, un grup de Paterna ens va criticar de valent, eixint amb un camió que portava una gàbia de carrosseria i dins unes quantes persones abillades amb trages d'amiant, tirant-se coets uns a altres a dreta i a esquerra. Amb eixos trages també m'haguera posat jo dins del camió.

En fi, una vegada acabada la cavalcada, ens tocava el torn a nosaltres. El lloc on havíem d'actuar era en mig de la plaça, on fins a la data es tiren les mascletades de falles.

Eixírem de l'Ajuntament tots en grup i, entre la multitud, ens dirigírem cap a la gàbia que teníem preparada per a representar la cordà de Bocairent. Allò pareixia un circ romà i nosaltres les feres.

A més a més, durant el trajecte de l'Ajuntament a la gàbia, en veure la gent com anàvem de tapats amb les vestimentes que no eren precisament les del diumenge, va començar a riure, a burlar-se i a ficar-se amb nosaltres amb frases de valents! "Així també em ficaria jo ahí dins!"

Nosaltres, entre el contratemps del públic i el fet de pensar on anàvem, vam començar a posar-nos nerviosos. Però amb dissimulació i sense perdre el bon humor, ens vam ficar dins de la gàbia com si fórem "espartacos" per a començar l'espectacle.

Abans de començar el relat de la cordà, és necessari que vos conte el següent, perquè entengueu millor aquesta història.

La pirotècnica encarregada d'aquest espectacle eren els pirotècnics Hermanos Úbeda de l'Olleria, que normalment en eixa època són els que venien a Bocairent a responsabilitzar-se de tot l'assumpte de la pólvora per a les festes de moros i cristians.

Els coets que utilitzàvem a Bocairent normalment eren d'unes tres eixides per a les "canyes". Per eixe motiu, nosaltres en veure tota la gent apegada a la gàbia, els déiem els uns als altres que això podria ser una massacre, ja que els coets amb tres eixides podrien fàcilment eixir-se'n del recinte.

Damunt, entre nosaltres hi havia quatre o cinc feters que no eren portadors de canya; simplement estaven a cura de tots i de tant en tant podien tirar algun coet fora de la gàbia per a fer l'espectacle més emocionant.

Però res d'açò va ocórrer, ja que ens van enganyar com als caragols.

Dins de la gàbia, si no recorde malament, hi havia almenys unes quinze "canyes": nou per a les filaes i cinc que estaven fixes recolzades amb blocs de formigó.

Ja tots preparats, els pirotècnics de l'Olleria van començar a encendre totes les "canyes". El que havia de ser un espectacle luxós i bonic, quasi va acabar

sent una tragèdia, ja que per a fer l'acte més interessant, els senyors pirotècnics van encendre totes les "canyes" pels dos costats. I per a postres, els coets en comptes de ser de tres eixes com seria normal, per seguretat de l'espectador els van posar d'una eixida i, així, no podien eixir-se'n de la gàbia. Quan allò va començar a posar-se "al roig viu", es va transformar en un infern! Era tot una foguera! Com que els coets explotaven quasi abans de caure a terra, les "canyes" van començar a encendre's per tots els llocs.

Els portadors de les "canyes", quan vam veure la foguera que s'estava formant allí dins, ens vam adonar que ens havien enganyat i vam començar a tirar les "canyes" a terra i acostar-nos als cantons de la gàbia. De dins de les flames van començar a sentir-se crits d'auxili i, fins i tot, algú cridava "Vítol al patró Sant Blai!". Allò pareixia una hecatombe. Gràcies a déu i a Sant Blai vam eixir tots vius de la gàbia.

Una vegada acabat l'espectacle, ens vam quedar atònits en sentir les ovacions i aplaudiments del públic. Tot el contrari al que havia passat abans d'haver entrat a la gàbia. Ens van fer el "paseillo" fins a l'Ajuntament, com si d'un equip de futbol que ha guanyat la "Champions League" es tractara.

Ja dins de l'Ajuntament, en començar a canviar-nos de roba, van començar també les sorpreses, ja que la majoria teníem alguna que altra cremada pel nostre cos.

Després de canviar-se de roba, en l'autobús del "co-txero" ens van portar a l'hospital "Clínica del Consuelo", que en aquella època, si no recorde malament, estava al costat del riu i molt prop d'on ens trobàvem, per a fer-nos una revisió i curar als que estaven més cremats.

Una vegada ens van fer una mitja revisió, vam emprendre tots el viatge de volta, excepte "el noi" que es va haver de quedar ingressat en la unitat de cremats, ja que si mal no recorde, tenia cremades de segon o tercer grau.

Durant el viatge de tornada, en comptes de cançonetes i carrascals, sols s'escoltava el mateix: "ens han enganyat, els coets sols portaven una eixida".

L'endemà, en el vermutet dels masets no es parlava d'altra cosa: "LA CORDÀ DE BOCAIRENT A VALÈNCIA".

Toni Asensio Bellver

Premi 9 d'Octubre a l'Associació de Festes de Moros i Cristians a Sant Blai

El passat 8 d'octubre l'Associació de festes de Moros i Cristians a Sant Blai va rebre el Premi 9 d'Octubre, un reconeixement que destaca la dedicació i compromís de totes aquelles persones que al llarg dels anys han fet créixer la cultura i les tradicions del poble.

Des d'aquestes línies, agraïm a l'AUMB per pensar en l'Associació de Festes de Moros i Cristians per a rebre aquest distintiu homenatge.

Les festes de Moros i Cristians de Sant Blai a Bocairent són un esdeveniment que unix a tot el poble en una celebració plena de tradició, colors, música i devoció. Darrere hi ha un grup de persones compromeses que treballen incansablement: l'Associació de Festes de Moros i Cristians de Sant Blai.

Des de fa anys, nombroses persones han passat per aquesta junta, cadascuna deixant la seua empremta en la història de les festes; menció especial per a tots aquells que han estat al capdavant de la junta directiva: Enrique Beneyto, Ignacio Molina Cabanes, Jose Bernat, Julián Gisbert Alcaraz, Joaquín Vañó Castelló, Francisco Calabuig Calatayud, Jerónimo Pérez Sempere, Manuel Molina Beneyto, Francisco Sanchis Martí, Juan Silvestre Cerdà, Juan Antonio Vicedo Pastor, Jose Cantó Calatayud, Agustín Belda Sempere, Juan Gómez Blasco, Ricardo Reig Belda, Arnelio Cuerda García, Vicent Silvestre Silvestre, Vicente Vicedo Domínguez M^a del Mar Sanchis Molina, Ximo Carbonell Sirera, i actualment Damián Sanchis Tormo.

Este premi servix de motivació per a seguir treballant amb dedicació per les festes de Moros i Cristians. Des de l'Associació de Festes volem agrair a tots els que ho han fet possible, ja que és fruit de l'esforç i la col·laboració de tots els membres de les diferents fil·laes que en algun moment han format part d'ella.

La seua tasca no és només organitzativa; és un acte que demostra el respecte per la festa i la voluntat

de mantindre vius els costums que caracteritzen la nostra cultura.

La junta es dividix en diverses comissions, cada una encarregada d'àrees específiques com la de cultura, festejos i programa. Cada membre té una responsabilitat definida, però el més important és que tots treballen de manera desinteressada, amb l'única finalitat de fer que les festes siguin un èxit. Aquesta estructura organitzativa permet una gestió eficient, on cada idea i proposta es considera i s'analitza en equip a les diferents reunions, assegurant que les festes reflectisquen el sentiment de tot un poble.

La dedicació i el compromís de la junta són visibles en cada acte que es realitza: des de les tradicionals desfilades, passant pels homenatges, concursos, ambaixades i concerts, entre altres.

En definitiva, la Junta de Festes de Moros i Cristians de Sant Blai és un exemple de compromís i passió per la cultura de Bocairent. Gràcies a la seua feina, les festes continuen sent un punt de referència per a tots aquells que volen viure una experiència única i emocionant. Fem un reconeixement a la seua dedicació i a tots els que, any rere any, fan possible que la nostra tradició perdure. Per amor a la festa, seguirem treballant. Vítol al patró Sant Blai!

Associació de festes de Moros i Cristians a Sant Blai

Relleu al càrrec de Sergent Major

La figura del sergent major es remun-
ta als inicis del segle XX, en concret
al 1904, quan es va crear eixa funció.
L'any següent la junta de festes ja va
atorgar al sergent major l'autoritat dels
actes de festa previstos en el Regla-
ment i Programa de Festes, correspo-
nent al sergent proposar al batlle les
resolucions de les qüestions i dificultats
que es presentaren. Coneixem el nom
d'alguns dels sergents que al llarg de la
història han exercit el càrrec. Als anys
'40 del segle passat el sergent major
va ser Blai Castelló Cantó, que va ser
rellevat per Jeroni Bernat Beneyto al
1950. El 1959 accedia al càrrec Antonio
García Martínez, que més avant seria
substituït per Vicente Santonja Caste-
lló. A finals de la dècada dels '70 va ser
el torn de Celedonio Belda Ortiz, que
no va estar tants anys al càrrec com els
seus antecessors, que pràcticament es-
tigueren una dècada com a sergents.
Belda fou substituït al novembre de
1983 per Vicent Vañó Vañó, el més lon-
geu dels sergents, ja que la seua acti-
vitat es va estendre al llarg de quatre
dècades, deixant el càrrec al 2023.

En concret fou el dia 16 de setembre,
quan a l'acte de l'homenatge a les fes-
teres i festers amb 50 i 75 anys en actiu,
el món de la festa va retre un merescut
reconeixement a Vicent Vañó, agraint-li la seua de-
dicació i entrega. En el mateix acte es va fer el relleu
de sergent major, accedint al mateix Vicent Vicedo
Giner, qui va ostentar la vara de comandament a les
festes de 2024. Tot i la il·lusió i dedicació que Vicedo
li va ficar, circumstàncies personals i professionals
van obligar-lo a deixar el càrrec, ja que la seua dis-
ponibilitat de temps no era la que precisava la tasca
de sergent.

Així doncs, l'Associació va obrir un termini per a la
presentació de candidatures, que semblava esgotar-
se sense que cap persona es fera avant. Finalment,
però, hi va haver un candidat al càrrec que va pre-
sentar les seues credencials, que foren acceptades
per la junta, i d'eixa manera Vicent Silvestre Silvestre
es va convertir a l'agost de 2024 en el nou sergent
major de les festes de moros i cristians de Bocairent.
El dia 26 es va produir la seua presa de possessió.

Uns dies abans s'havia fet el traspàs de poders entre
els dos sergents amb l'entrega simbòlica de la vara
de comandament i de les claus del castell per part
del sergent anterior, Vicent Vicedo.

Ben prompte va poder exercir les seues noves fun-
cions Silvestre, ja que el 31 d'agost va formar part
de l'expedició festera bocairentina que va desfilar als
carrers de Villena amb motiu de la commemoració
del 50 aniversari del primer congrés nacional de fes-
tes de moros i cristians.

Seran, per tant, les festes d'enguany, les primeres en
què Vicent Silvestre exercirà de sergent. Experiència
en el món de la festa en té de sobra, ja que Vicent és
una gran coneixedor de les nostres festes i sobretot
de tot allò relacionat amb les tasques de la junta, per-
què va ser president de la mateixa en dos períodes
diferents, del 2003 al 2011 i també del 2015 al 2019.